

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ

УДК: 68.43: 796.01

DOI: 10.15587/2313-8416.2017.104285

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

© О. А. Ткачук, С. В. Палевич, В. М. Кирпенко, О. Г. Піддубний

Досліджено формування змісту спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців. Встановлено, що в умовах армійської служби процес спеціальної фізичної підготовки носить організований, цілеспрямований характер і здійснюється в загальній системі бойової підготовки. Визначено шляхи удосконалення системи спеціальної фізичної підготовки через стандартизацію результатів навчання, інтеграцію елементів бойової підготовки в єдину комплексну систему навчання

Ключові слова: результати навчання, спеціальна фізична підготовка, військовослужбовці, інтеграція бойової підготовки

1. Вступ

Проведення всеосяжних реформ, введення в дію нової Концепції підготовки Збройних Сил України актуалізує проблему розроблення ефективних механізмів реалізації бойового досвіду при підготовці фахівців через внесення змін практично у всі програми бойової підготовки й урахування нових форм та способів застосування військ [1].

В дійсний час підготовка любого військового професіонала не може бути повноцінною, якщо вона буде зводитись до досконалого знання техніки та вміння її використовувати. Необхідною умовою виконання бойових задач властивість кожного спеціаліста та підрозділу (розрахунку) в цілому до максимального використання властивостей бойової техніки в найкоротший час. Це вимагає не тільки відмінної технічної виправки особового складу, але й максимально високого рівня розвитку в нього тих спеціальних фізичних якостей та рухових навичок, які б сприяли умовам і характеру їх професійної діяльності. Отже, саме тому в сучасних умовах будівництва Збройних Сил України особливо важливе значення набувають засоби та методи саме спеціальної фізичної підготовки. Притому рівень і якість фізичної підготовленості буде залежати від самого військовослужбовця, що значно підвищує його відповідальність за свою готовність [2, 3].

Актуальність та доцільність дослідження зумовлена:

– суперечностями між потребою суспільства у фахівцях з високим рівнем загальної компетентності та недостатньою розробкою теоретичних засад її формування у практиці підготовки майбутніх фахівців;

– інноваційними вимогами до структурування змісту програми підготовки та традиційними підходами до цього питання;

– інтегративним характером професійної діяльності майбутнього солдата із високим рівнем кваліфікації та предметною орієнтацією викладання загальновійськових дисциплін.

2. Літературний огляд

Згідно Концепції підготовки Збройних Сил України бойова підготовка Повітряних Сил організується за одинадцятимісячним циклом навчання відповідно до курсів підготовки, програм бойової підготовки родів військ та спеціальних військ з урахуванням несення бойового чергування в системі протиповітряної оборони держави.

Фізична підготовка військовослужбовців є складовим елементом у структурі системи бойової підготовки збройних сил. Зв'язки з системою бойової підготовки визначається специфікою формування прикладних рухових навичок і розвитком фізичних якостей, формою організації тренувальних занять і кількістю часу, що відведено на них [4].

Дослідження з урахуванням існуючих науково-теоретичних досягнень і передового педагогічного досвіду дають ґрунтовні підстави вважати СФП спеціальною, відносно самостійною і важливою складовою системи фізичної підготовки [5–7].

Слід зазначити, що в умовах армійської служби цей процес носить не стихійний, а організований, цілеспрямований характер і здійснюється в загальній системі бойової підготовки (тактичної, психологічної, фізичної та ін.) і організовується в різних її формах у відповідності зі спеціальною спрямованістю [8].

Останнім часом зміст спеціальних теоретичних знань активно розглядалися у дисертаційних дослідженнях [9]. Отримані результати лягли в основу виданих підручників, методичних посібників, у кері-

вні документи з фізичної підготовки і спорту. У дослідженні перевага віддавалася проблемам спеціальної спрямованості підготовки військовослужбовців, а також розвитку фізичних якостей [10]. Разом із тим детальний аналіз і узагальнення проведених досліджень свідчить про необхідність подальшого наукового обґрунтування систематизації змісту спеціальних теоретичних знань.

Спостерігається невідповідність між значенням мотиваційного фактору в справі поліпшення фізичної підготовленості військовослужбовців і місцем, яке мотивація занять фізичною підготовкою займає в наукових дослідженнях і практиці командирів, вихователів і викладачів [11]. І це при тому, що в останні роки дану проблему відносять до числа головних проблем фізичної підготовки [12].

Проблеми психологічної підготовки військовослужбовців до дій в сучасній війні був присвячений ряд наукових досліджень, які вирішують питання в загальних рисах [13, 14]. Однак ці дослідження не враховують індивідуальних особливостей військовослужбовців, послідовності (етапності) формування психологічної стійкості (які засоби і методи формують ту чи іншу психічний якість). Відсутні систематизовані і обґрунтовані рекомендації методичних прийомів.

Ретроспективний аналіз наявних наукових даних свідчить про те, що в ряді досліджень мали місце і ефективно розроблялися деякі приватні аспекти виховання військовослужбовців у системі фізичної підготовки [15].

Однак в ній не враховувалися особливості колективного бойового взаємодії військовослужбовців їх соціально-психологічної адаптації до різних умов і режимів навчально-бойової діяльності, не вирішувалися питання зміцнення і згуртування колективів військових підрозділів.

Вирішення цих питань знайшло відображення в дослідженні [16]. У них оцінюється позитивна роль фізичної підготовки в рішенні виховних завдань в цілому. Однак не враховуються специфічні особливості різних її розділів і відсутні конкретні прийоми і методи колективної взаємодії в кожному з розділів.

Методичний компонент в області фізичної підготовки досить докладно розробляється зусиллями [17, 18]. В основі його обґрунтування лежать активні методи формування командно-методичних навичок і умінь проведення основних форм фізичної підготовки з різними категоріями військовослужбовців. Однак слід зазначити, що механізм формування даних навичок розкритий на прикладі методичних завдань за окремими розділами фізичної підготовки і ні в одній з робіт не порушувалися питання формування методичних навичок при підготовці військовослужбовців до виконання нормативів бойової підготовки.

З погляду свого призначення руховий компонент є провідним в системі підготовки військовослужбовців, оскільки спрямований на забезпечення фізичної підготовленості військовослужбовців до професійної діяльності. Великий внесок у теоретичне і

експериментальне обґрунтування даного компонента внесено у дослідженні [19].

На сьогодні зусиллями нового покоління вчених цей компонент продовжує активно розроблятися [20].

Однак, не вдаючись у докладне вивчення наукових робіт в рамках вдосконалення рухового компонента, слід зазначити, що більшість з них було направлено на обґрунтування одного з видів спорту або рухової активності, їх спеціальної спрямованості на розвиток професійно-значущих якостей. Не ставилися і практично не вирішувалися завдання щодо обґрунтування засобів і методів підготовки до різних умов бойової діяльності з урахуванням вихідного рівня фізичної підготовленості військовослужбовців і етапів бойової підготовки, досвіду бойових дій. Не обґрунтовувалися часові параметри при навчанні по оволодінню навичками.

В основі теоретичного і практичного обґрунтування нормативного компонента лежать вимоги, що висувуються до військовослужбовців характером і умовами навчально-бойової діяльності. На сьогодні накопичений багатий науковий досвід розробки нормативів для оцінки індивідуального рівня фізичної підготовленості військовослужбовців різних категорій і віку [1]. Однак проблема полягає в тому, що характер і умови бойової діяльності особового складу з розвитком військової справи змінюються, а разом з ними змінюються і навантаження, які відчувають військовослужбовцями в сучасному бою [2].

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження – визначити теоретичні засади формування адаптованої до умов ведення сучасної боротьби спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців Повітряних Сил Збройних Сил України.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися наступні задачі:

– визначити місце спеціальної фізичної підготовки в структурі бойової підготовки Збройних Сил України;

– проаналізувати стан проблеми та напрямки удосконалення спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців Повітряних Сил Збройних Сил України.

4. Матеріали та методи дослідження стану спеціальної фізичної підготовки в структурі бойової підготовки Збройних Сил України та напрямків її удосконалення

Теоретичні методи (аналіз та узагальнення літературних джерел) – для розкриття суті проблеми та визначення шляхів її розв'язання. Результати літературного обзору надано на гістограмі (рис. 1).

Проведено аналіз вимог керівних документів, щодо регулювання окремих складових системи спеціальної фізичної підготовки, зокрема, накази Міністра Оборони України, НГШ-ГК ЗС України, Міністерства освіти і науки України.

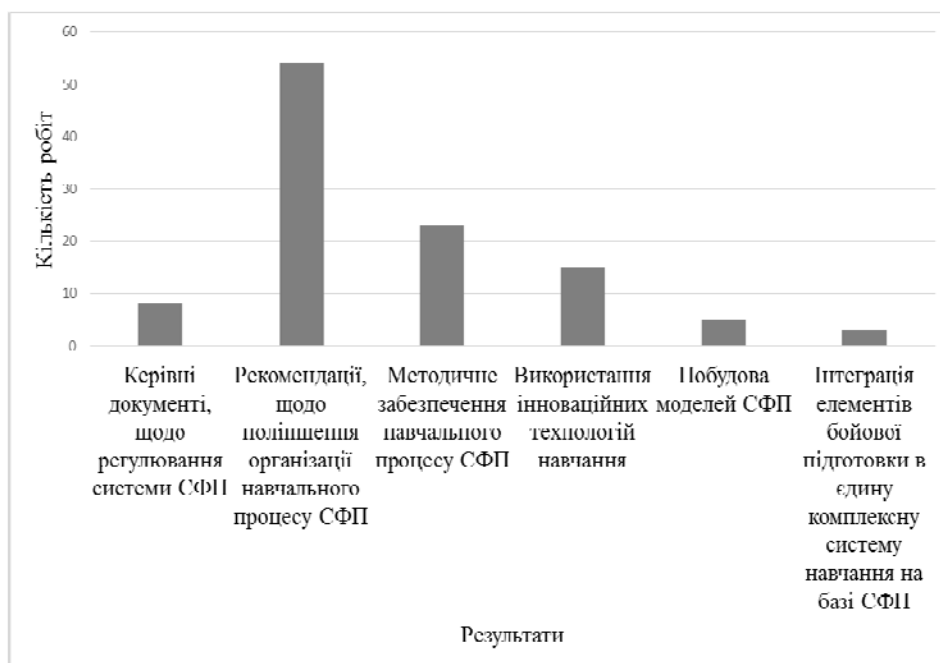

Рис. 1. Гістограма педагогічних досліджень проблеми спеціальної фізичної підготовки в структурі бойової підготовки Збройних Сил України та напрямків її удосконалення

Узагальнено інформація 10 дисертацій, 44 наукові публікації, у яких надані рекомендації, щодо поліпшення організації навчального процесу СФП на основі удосконалення теоретичного, мотиваційного, психологічного, виховного, методичного, нормативного компонентів.

Під час вивчення стану методичного забезпечення навчального процесу СФП розглянуто 5 монографій, 18 навчальних та навчально-методичних посібників.

Проаналізовано 15 наукових праць, щодо використання інноваційних технологій навчання в сфері фізичного виховання, 5 матеріалів досліджень, що стосуються побудови різних моделей СФП.

Уточено шляхи інтеграції елементів бойової підготовки в єдину комплексну систему навчання на базі СФП на основі вивчення НДР «БАрС» та двох навчально-методичних посібників.

5. Результати та обговорення дослідження стану спеціальної фізичної підготовки в структурі бойової підготовки Збройних Сил України та напрямків її удосконалення

З метою реформування підготовки у ВВНЗ упродовж останніх років зроблено певні кроки щодо регулювання окремих складових системи спеціальної фізичної підготовки, зокрема, накази Міністра Оборони України, НГШ-ГК ЗС України, Міністерства освіти і науки України.

Проведений аналіз процесів розвитку системи спеціальної фізичної підготовки робить можливим сконцентрувати увагу на провідних тенденціях її сучасного розвитку. Дослідження та практичне втілення цих новітніх тенденцій вимагає як реальна практика функціонування системи фізичної підготовки на нинішньому етапі, так і найближчі та більш віддалені перспективи її розвитку, з урахуванням особливостей проведення оборонної реформи в Україні, що обумо-

влено складною воєнно-політичною, оперативно-стратегічною та економічною ситуацією.

Аналіз існуючих науково-теоретичних досягнень і передового педагогічного досвіду дають ґрунтовні підстави вважати СФП специфічною, відносно самостійною і важливою складовою системи фізичної підготовки [21, 22].

В умовах армійської служби процес СФП носить не стихійний, а організований, цілеспрямований характер і здійснюється в загальній системі бойової підготовки (тактичної, психологічної, фізичної та ін.) і організовується в різних її формах у відповідності зі спеціальною спрямованістю [23].

Практика застосування цієї системи, яка включає тактичну підготовку, рукопашну та вогневу підготовку, вправи з тактичної медицини та гірської підготовки, дозволяє суттєво підвищити рівень бойового вишколу українських військовослужбовців та підрозділів, впровадити в підготовку особового складу відповідні підходи і стандарти Альянсу, що надає можливість досягти сумісності Збройних Сил України зі збройними силами країн-членів НАТО [24].

Розглядаючи підсистему спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців з функціональних позицій виділяють такі відносно самостійні сторони як навчання, виховання, розвиток, злагодження особового складу і нормування, які представлені у вигляді теоретичного, мотиваційного, психологічного, виховного, методичного, нормативного функціональних компонентів. Виділення таких компонентів у відносно самостійні обумовлено цільовою установкою і завданнями спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців [25].

Встановлено що у процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню курсантами загальними компетентностями. Очікування викладачів щодо результатів освітньої діяльності (оволодінню курсантами загальними ком-

петентностями) формулюються викладачами та відображаються через результати навчання в когнітивної, афективної та психомоторної сферах [26].

Проведений аналіз дозволив виявити причини, які обумовлюють невідповідність результату навчання функціональним компонентам СФП.

У змісті програмного матеріалу теоретичного курсу – недостатнє використання в системі навчання військовослужбовців передових психолого-педагогічних концепцій. Одним з найефективніших засобів досягнення ефективності в засвоєнні систем знань, пов'язаних з комплексним використанням понять з суміжних дисциплін (морфології, фізіології, біохімії, психології, соціології, організації та управління і ін.), а також ряду загальнонаукових дисциплін і теорій (кібернетика, дослідження операцій, теорія адаптації, теорія функціональних систем, системний підхід і ін.). Наступність у формуванні цих систем понять повинна здійснюватися на основі таких положень:

– скерованість на формування системи знань за головними системотворними компонентами, завдяки чому зникає необхідність розроблення методики здійснення наступності розвитку понять суміжних дисциплін в рамках СФП.

– дотримання в процесі формування понять суміжних дисциплін та СФП професійної скерованості (факти, приклади, ілюстрації, на основі яких іде формування понять, повинні бути з галузі майбутньої навчально-бойової діяльності).

– створення бази для подальшого використання результатів вивчення дисципліни у майбутній професійній діяльності.

У мотиваційному компоненті – недостатня обґрунтованість прийомів формування мотивації військовослужбовців.

Відсутність систематизованих і обґрунтованих рекомендацій, методичних прийомів психологічної підготовки військовослужбовців в процесі заняття фізичними вправами негативно впливає на ефективність практичного навчання.

У вихованні не враховуються особливості колективного бойового взаємодії військовослужбовців, їх соціально-психологічна адаптація до різних умов і режимів навчально-бойової діяльності, не вирішується питання зміцнення і згуртування колективів військових підрозділів.

Механізм формування методичних навичок розкритий на прикладі завдань за окремими розділами фізичної підготовки. Питання формування методичних навичок при підготовці військовослужбовців до виконання нормативів бойової підготовки порушувалися. Не ставилися і практично не вирішувалися завдання щодо обґрунтування засобів і методів підготовки до різних умов бойової діяльності з урахуванням вихідного рівня фізичної підготовленості військовослужбовців і етапів бойової підготовки, досвіду бойових дій. Не обґрунтовувалися часові параметри при навчанні по оволодінню навичками;

Аналіз системи перевірки й оцінювання досягнень у фізичній підготовленості курсантів ВВНЗ дає змогу виявити комплекс недоліків, що знижують її ефективність. До них, насамперед, можна віднести такі:

– суворо регламентований нормативний підхід;
– невідповідність нормативів фізичної підготовленості військовослужбовців реальним фізичним і психічним навантаженням;

– неадекватність вимог системи оцінювання аналогічним вимогам армій країн блоку НАТО.

Отже, для об'єктивної оцінки фізичної підготовленості особового складу до професійної діяльності в умовах впливу таких навантажень необхідно періодично складати фізичну підготовленість і бойову ефективність як окремих військовослужбовців, так і цілих підрозділів, і на цій основі вносити корективи в рівень нормативних вимог.

Усунення вказаних недоліків системи спеціальної фізичної підготовки можливо через реорганізацію освітнього процесу у ВВНЗ, якій передбачає, зокрема:

– оновлення державних професійних стандартів;
– оновлення освітньо-професійних програм;
– оновлення навчальних та робочих програм з навчальної дисципліни;

– впровадження концепції студентоцентрованої навчання, в основу якої покладені процеси стандартизації результатів навчання, що спрямована на досягнення єдності освітнього простору, оптимального рівня якості та ефективності функціонування СФП.

У цьому плані потребують визначення методологічні основи, принципи побудови стандартів СФП, а також організаційно-методичні засади їх впровадження у практику навчальних закладів. СФП виявляє тенденцію до технологізації, яка є важливим чинником її ефективного функціонування. Провідне місце тут належить інноваційним моделям педагогічних технологій, зокрема модульно-рейтинговій технології навчання, які суттєво сприяють підвищенню якості підготовки фахівців, впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Це вимагає обґрунтування основних компонентів інформаційної інфраструктури СФП, а також розкриття можливостей дистанційного навчання на базі високоефективних комп'ютерних і телекомунікаційних технологій.

Важливою в системному дослідженні системи фізичного виховання видається інтеграція елементів бойової підготовки в єдину комплексну систему навчання на базі спеціальної фізичної підготовки, що й є передумовою педагогічного проектування нами програми СФП.

Як зазначається в дослідженні [27], спеціальна фізична підготовка майбутніх офіцерів має ґрунтуватися на концептуальних засадах, в основу яких повинно бути покладено інтеграцію фізичного виховання з урахуванням конкретного характеру професійних обов'язків. Такої ж думки дотримуються дослідники Одеської Військової академії, а також показує практика застосування сил в АТО.

Водночас інтеграція елементів бойової підготовки в рамках програми спеціальної фізичної підготовки передбачає розв'язання проблеми визначення нормативної і методологічної основи змісту інтегрованої програми спеціальної фізичної підготовки. Інтеграція використовує кілька елементів бойової підготовки кадрів для досягнення балансу і належного відновлення між різноспрямованою навчально-тренувальною діяльністю в рамках програми спеціа-

льної фізичної підготовки. Оскільки більшість завдань бойової підготовки вимагають поєднання сили, швидкісної, силової та загальної витривалості, оволодіння військово-прикладними навиками, розвитку та удосконалення спеціальних якостей, призначення комплексної системи навчання удосконалення всіх компонентів бойової підготовки в часі і просторі на комплексній основі. Принцип інтеграції очевидний, коли компоненти загальновійськових дисциплін включені в систему спеціальної фізичної підготовки. Наприклад, вправи з тактичної підготовки вимагають розвитку сили, швидкості, швидкісно-силових якостей і загальної витривалості, що б долати необхідні природні та штучні перешкоди. Вправи з вогневої підготовки потребують сформованих навичок метання ручних осколкових і протитанкових гранат, ведення стрільби зі стрілецької зброї, РПГ, бойових машин з

місця, коротких зупинок на ходу (з ходу) і зі зміною вогневої позиції по цілям, що з'являються і рахуються під прямим або непрямим вогнем. Вправи з тактичної медицини передбачають розвиток сили і майстерності, що пов'язані з евакуацією та людськими втратами. Мета та завдання навчання, тренування вправ у даній системі полягає в інтеграції основного бойового завдання солдата, а складова, найважливіше сполучна ланка в цьому ланцюзі підготовки – фізична підготовленість.

Робоча та навчальна програми дисципліни, як форма проектування, є складовою стандарту вищої освіти (СВО) вищого навчального закладу.

При розробці програм необхідно дотриматися загальних принципів, правил і порядку проектування [4], а також може бути корисною така послідовність етапів (рис. 2).

Рис. 2. Послідовність етапів проектування навчальної та робочої програми з навчальної дисципліни

Кожен з етапів, на думку автора, за визначенням має дискусійний характер і потребує уточнення, але в цілому може бути використаний для ілюстрації структурної і змістовної складності процесу проектування навчальної та робочої програми з дисципліни.

Перший етап розробки пов'язаний із визначенням призначення навчальної дисципліни у підготовці фахівця та мети її вивчення. Для цього аналізується професійний стандарт, стандарт фізичного виховання і визначаються ті їх вимоги, які можуть бути забезпечені при вивченні цієї дисципліни, формулювання мети та запланованих програмних результатів навчання.

Визначення вимог до результатів навчання з кожної теми сприяє реалізації контролюючої функції навчальних програм і є підставою для наступного планування змісту теоретичних, практичних занять,

семестрових індивідуальних завдань та самостійної роботи студентів (СРС). Цей матеріал є підставою для наповнення розділів програми «Опис навчальної дисципліни» та «Мета і завдання навчальної дисципліни» (форма № Н-3.04.).

Другий етап. Головними системоутворюючими елементами при визначенні структури дисципліни є об'єкт вивчення, його відношення до професійної діяльності фахівця, а також міждисциплінарні зв'язки.

Третій етап пов'язаний із плануванням теоретичних та практичних занять.

Четвертій етап розробки навчальних програм пов'язаний із визначенням обсягу і змісту самостійної роботи курсантів, у тому числі із визначенням семестрових індивідуальних завдань та витрат часу на їх виконання з урахуванням складності та трудомісткості.

П'ятий етап пов'язаний із розподілом форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни, їх використання, загальної характеристики методів навчання, розвитку, виховання курсантів у процесі фізичної підготовки.

Шостий етап пов'язаний із визначенням контрольних заходів, їх розподілом за темами.

На заключному етапі розробки навчальної програми наповнюється «Методичне забезпечення» та «Рекомендована література».

6. Висновки

1. Проведеними дослідженнями щодо стану проблеми спеціальної фізичної підготовки в структурі

бойової підготовки Збройних Сил України встановлено, що в умовах армійської служби процес СФП носить організований, цілеспрямований характер і здійснюється в загальній системі бойової підготовки.

2. Удосконалення системи спеціальної фізичної підготовки можливо через реорганізації освітнього процесу у ВВНЗ, якій передбачає, зокрема, оновлення навчальних та робочих програм з навчальної дисципліни, впровадження концепції студентоцентрованого навчання, в основу якої покладені процеси стандартизації результатів навчання, інтеграція елементів бойової підготовки в єдину комплексну систему навчання на базі спеціальної фізичної підготовки.

Література

1. Про Стратегічний оборонний бюлетень України [Текст]. – Указ Президента України, 2016. – № 240. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>
2. Бородин, Ю. А. Фізична підготовка курсантів у вищих військових навчальних закладах інженерно-операторського профілю [Текст]: монографія / Ю. А. Бородин. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 417 с.
3. Грищенко, Д. С. Концептуальні напрями удосконалення системи фізичної підготовки і спорту у Збройних силах України в умовах їх реформування та розвитку [Текст]: зб. вист. / Д. С. Грищенко; ред. Д. С. Грищенко, Ю. С. Фіногенов, Г. І. Сухорад // Матеріали засідання секції Воєнно-наукової ради за воєнно-теоретичною проблематикою Міністерства оборони України. – К.: Управління фізичної культури і спорту МОУ, НУОУ імені І. Черняхівського, 2016. – 232 с.
4. Теория и организация физической подготовки войск (учебник для курсантов и слушателей ВВФКа) [Текст] / ред. В. В. Миронов. – СПб.: ВВФК, 2006. – 594 с.
5. Романчук, С. В. Формування мотивації до занять фізичною підготовкою і спортом курсантів технічних військових навчальних закладів [Текст]: автореф. дис. ... канд. наук / С. В. Романчук; ЛДУФК. – Львів, 2006. – 22 с.
6. Фіногенов, Ю. Уточнення концептуальних основ функціонування та структури системи фізичної підготовки військовослужбовців Збройних Сил України [Текст]: зб. наук. пр. / Ю. Фіногенов, С. Глазунов // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки: реалії та перспективи. – 2009. – № 14. – С. 255–260.
7. Ольховий, О. М. Концепція професійно спрямованої системи фізичної підготовки курсантів [Текст] / О. М. Ольховий // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – 2013. – № 112 (2). – С. 208–211. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpuPN_2013_112\(2\)_49.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpuPN_2013_112(2)_49.pdf)
8. Базові положення та елементи основних видів підготовки за Бойовою армійською системою (БАРС). Частина 1 [Текст]: навч.-метод. пос. / ред. І. С. Овчарук. – Одеса: Військова академія, 2016. – 103 с.
9. Шлямар, І. Л. Удосконалення спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців механізованих підрозділів сухопутних військ Збройних сил України [Текст]: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту / І. Л. Шлямар; ЛДУФК. – Львів, 2015. – 19 с.
10. Кирпенко, В. М. Оптимізація спеціальної фізичної підготовки курсантів-льотчиків у період льотного навчання [Текст]: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту / В. М. Кирпенко; ЛДУФК. – Львів, 2014. – 24 с.
11. Balcerzyk, R. Assessment system in the polish army [Text] / R. Balcerzyk // Journal of Science of the Gen. Tadeusz Kosciuszko Military Academy of Land Forces. – 2016. – Vol. 48, Issue 1. – P. 80–89. doi: 10.5604/17318157.1201741
12. Romanchuk, S. Self-educational technologies of the commanders of cadets units of higher military educational institutions in the field of physical training and sports [Text] / S. Romanchuk // Journal of Physical Education and Sport. – 2015. – Vol. 15, Issue 3. – P. 498–501.
13. Агаєв, Н. Психологічні проблеми військовослужбовців – учасників АТО [Текст] / Н. Агаєв // Вісник МОУ. – 2014. – № 10. – С. 8–9.
14. Sergienko, Y. Model of professional readiness of students of higher military schools of the Armed Forces of Ukraine [Text] / Y. Sergienko, A. Andreianov // Physical Education of Students. – 2013. – Vol. 6. – P. 66–72.
15. Гусак, О. Д. Формування психофізичної готовності військовослужбовців аеромобільних підрозділів до професійної діяльності у процесі фізичної підготовки [Текст]: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту / О. Д. Гусак; ЛДУФК. – Львів, 2012. – 20 с.
16. Вереньга, Ю. В. Удосконалення фізичної підготовки працівників МВС України на етапі професійного становлення [Текст]: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту / Ю. В. Вереньга; ЛДУФК. – Львів, 2015. – 19 с.
17. Настанова з фізичної підготовки у Збройних Силах України (НФП-2014) [Текст]. – К.: Міністерство оборони України, 2014. – 158 с.
18. Глазунов, С. І. Експрес-контроль спеціальної фізичної підготовленості військовослужбовців механізованих підрозділів сухопутних військ [Текст]: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту / С. І. Глазунов; НУФВіС України. – К., 2003. – 20 с.
19. Закорко, І. П. Спеціальна фізична підготовка у вищих навчальних закладах МВС України з урахуванням індивідуальних особливостей моторики курсантів [Текст]: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту / І. П. Закорко. – К., 2001. – 18 с.
20. Єдинак, Г. А. До питання про вдосконалення системи оцінювання фізичної підготовленості військовослужбовців Збройних Сил України [Текст] / Г. А. Єдинак // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2016. – Т. 4, № 20. – С. 276–280.
21. Lisowski, V. O. Importance of coordination skills essential psycho physical demonstrated competencies as a military specialists [Text] / V. O. Lisowski, P. Yu. Mihuta // Physical Education of Students. – 2013. – Vol. 6. – P. 38–42.

22. Hoyong, S. Relationship Between Functional Movement Screen and Tactical Performance [Electronic resource] / S. Hoyong, A. Jongseong, L. Sangwon // Journal of Sport and Human Performance. – 2015. – Vol. 3, Issue 4. – Available at: <https://journals.tdl.org/jhp/index.php/JHP/article/view/75>
23. FM 7-22. Army Physical Readiness Training [Electronic resource]. – 2012. – Available at: http://apftscore.com/fm7_22.pdf
24. Army Doctrine Reference Publication ADRP 7-0 Training Units and Developing Leaders [Text]. – Washington: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2012. – 36 p. – Available at: <https://www.amazon.com/Doctrine-Reference-Publication-Training-Developing/dp/1479215759>
25. Too fat to fight: Retired military leaders want junk food out of America's schools [Text]. – Washington: Mission: Readiness, 2010. – 12 p.
26. Barfield, J. P. Effect of CrossFit™ on Health-related Physical Fitness: A Pilot Study [Text] / J. P. Barfield, A. Anderson // Journal of Sport and Human Performance. – 2014. – Vol. 2, Issue 1. – Available at: <https://journals.tdl.org/jhp/index.php/JHP/article/view/jshp.0033.2014>
27. Третяк, О. С. Концептуальні засади спеціальної фізичної підготовки пенітенціарного персоналу [Текст]: зб. наук. пр. / О. С. Третяк // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. – 2011. – Т. 2, № 91. – С. 271–274.

*Рекомендовано до публікації д-р фізичного виховання і спорту, професор Ольховий О. М.
Дата надходження рукопису 03.05.2017*

Ткачук Олександр Анатолійович, старший викладач, кафедра фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки та спорту, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, вул. Сумська, 77/79, м. Харків, Україна, 61023
E-mail: alextkachuk@i.ua

Палевич Сергій Володимирович, викладач, кафедра фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, вул. Сумська, 77/79, м. Харків, Україна, 61023

Кирпенко Віталій Миколович, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, начальник кафедри, кафедра фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, вул. Сумська, 77/79, м. Харків, Україна, 61023
E-mail: vital1973fp@gmail.com

Піддубний Олександр Григорович, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, професор, доцент, кафедра фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, вул. Сумська, 77/79, м. Харків, Україна, 61023
E-mail: Piddubnyi@m.hneu.edu.ua